

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน โดยพื้นที่ตั้งของจังหวัดสุพรรณบุรีปรากฏร่องรอยทางประวัติศาสตร์ว่า มีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในอดีตมาไม่น้อยกว่า 2,000 ปี เนื่องจากมีการขุดค้นพบ เครื่องมือหินขัด เครื่องมือโลหะ เตาดินเผา ลูกปัดแก้ว ลูกปัดหิน เครื่องประดับโลหะต่าง ๆ รวมทั้งเศษภาชนะดินเผารูปทรงต่าง รวมทั้งมีการค้นพบลักษณะบ่งชี้ว่ามีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนต่าง ๆ ในสมัยโบราณกระจายอยู่ทั่วจังหวัดสุพรรณบุรีถึง 19 แห่ง ด้านพื้นที่ตั้งนั้น สุพรรณบุรีมีลักษณะพื้นที่ที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยาตอนล่าง ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนแม่น้ำ ทำให้พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ แต่ด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมทำให้วิถีการดำรงชีวิตของคนสุพรรณบุรีแตกต่างกันออกไป ตามความเชื่อพื้นฐาน และค่านิยมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน และมีพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัต ประชากรในจังหวัดสุพรรณบุรีนั้นประกอบด้วยประชากรที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาว ประกอบด้วย ลาวเวียง ลาวพวน ลาวครั่ง และลาวโซ่ง กลุ่มคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง กลุ่มคนไทยเชื้อสายละว้า กลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมร กลุ่มคนไทยเชื้อสายญวน และกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน ในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของประชากรในจังหวัดสุพรรณบุรีนั้น เฉพาะที่อำเภอด่านช้าง ซึ่งเป็นอำเภอชายแดนของจังหวัดเนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานีทางด้านทิศเหนือ ทิศใต้ ติดอำเภอศรีสวัสดิ์ และอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี และทิศตะวันตก ติด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรีปรากฏว่ามีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง หรือชาวเขา อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มชาวเขาที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

หมู่บ้านตะเพินคี ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเป็นพื้นที่ในอาณาเขตของอุทยานแห่งชาติพุเตย ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสลับหุบเขา โดยมีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดสุพรรณบุรี ประมาณ 180 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวอำเภอด่านช้าง ประมาณ 90 กิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือน 43 ครัวเรือน ประชากร 236 คน โดยประชากรเกือบทั้งหมดมีเชื้อชาติกะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงตั้งชุมชนอยู่ ณ บริเวณนี้มาประมาณ 200 - 300 ปีมาแล้ว อาชีพส่วนใหญ่ของชาวกะเหรี่ยงจะเป็นการเกษตรเป็นหลัก พืชหลักที่ปลูก คือปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด พักทอง เผือก ซึ่งแต่เดิมดำรงชีวิตอย่างพออยู่ พอกิน ไม่เบียดเบียนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลง แต่หลังจากเมื่อมีการส่งเสริมให้หมู่บ้านตะเพินคีเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงชุมชนตะเพินคีมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยพบว่ามีการใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลงในการเกษตร โดยไม่มีระบบจัดการที่ดี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อและมีความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยและสุขภาพของชุมชนชาวกะเหรี่ยง ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่โดยรอบชุมชนคืออุทยานแห่งชาติพุเตยนั่นเอง

จากปัญหาจากการใช้สารเคมีต่าง ๆ ในการเกษตรของชาวกระบี่เรียงดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะได้รับ โดยใช้วิธีการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัยและสุขภาพของชาวกระบี่เรียง ด้านทรัพย์สิน และด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งจะทำได้ข้อมูลถึงอันตรายและระดับความรุนแรงของปัญหาในแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการจัดทำแผนงานบริหารจัดการความเสี่ยงในการใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรของชุมชนกระบี่เรียง ตำบลตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรของชุมชนชาวกระบี่เรียง หมู่บ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อเป็นการศึกษาอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการเกษตร ที่อาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วย ความเสียหายต่อทรัพย์สิน และความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในพื้นที่หมู่บ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาระดับความรุนแรงของปัญหาในแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุ ในพื้นที่หมู่บ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี
4. เพื่อประเมินความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรของชุมชนชาวกระบี่เรียง หมู่บ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อเป็นการประเมินความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรบนพื้นที่สูงของชุมชนชาวกระบี่เรียง หมู่บ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านข้อมูลและการเก็บข้อมูล
  - 1.1 ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
  - 1.2 ทำการสำรวจโดยการลงพื้นที่จริง โดยการลงสำรวจในพื้นที่จริง ซึ่งใช้วิธีการสังเกตและการสอบถามคนในพื้นที่หรือบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ด้านเนื้อหาการวิจัย

เนื้อหาของการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัยและสุขภาพของชาวกระบี่เรียง ด้านทรัพย์สิน และด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จากการใช้สารเคมีทางการเกษตรบนพื้นที่สูงของชุมชนชาวกระบี่เรียง หมู่บ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี

3. ด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ พื้นที่ชุมชนชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งครอบคลุมถึงพื้นที่การเกษตร บ้านเรือนและทรัพย์สิน ตลอดจนประชาชนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่นี้ด้วย

4. ด้านระยะเวลาทำการวิจัย

ระยะเวลาในการทำการวิจัย แบ่งได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่

4.1 ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2556 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

4.2 การลงพื้นที่สำรวจและดำเนินการประเมินระดับความรุนแรงจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรของชุมชนกะเหรี่ยงในบริเวณหมู่บ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี ในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2557

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล เพื่อประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ในเชิงปริมาณของปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนด ระหว่างเดือนเมษายน - กันยายน พ.ศ. 2557

ข้อจำกัด

การวิจัยในครั้งนี้ มีข้อจำกัดในการศึกษาเพื่อประเมินความเสี่ยงจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัยและสุขภาพของมนุษย์ ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จากการใช้สารเคมีทางการเกษตรบนพื้นที่สูงของชุมชนชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรีเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

คำจำกัดความของงานวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน มีดังต่อไปนี้

1. ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง ผลลัพธ์ของความน่าจะเป็นที่จะเกิดอันตราย และผลจากอันตรายนั้น (อุบัติเหตุ หรืออุบัติการณ์)

2. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) หมายถึง กระบวนการ การประมาณระดับความเสี่ยง และการตัดสินใจว่าความเสี่ยงนั้นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่

3. สารเคมี (Substance) หมายถึง ธาตุและสารประกอบที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือที่เกิดจากกระบวนการผลิต ซึ่งรวมถึงสารเจือปนที่จำเป็นสำหรับการคงตัวของสาร และสารปนเปื้อนจากกระบวนการผลิต แต่ไม่รวมตัวทำละลายที่สามารถแยกออกได้โดยไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของสาร หรือทำให้องค์ประกอบของสารนั้นเปลี่ยนแปลงไป

4. สารเคมีทางการเกษตร (Pesticides) หมายถึง สารเคมีกลุ่มหนึ่งที่ได้จากการสังเคราะห์ขึ้น หรือได้จากธรรมชาติ มีประสิทธิภาพในการป้องกัน ควบคุม และทำลายศัตรูพืช ได้แก่ โรคพืช แมลง วัชพืช และศัตรูสัตว์ ได้แก่ เชื้อโรค แมลง ปรสิตร ศัตรูมนุษย์ ได้แก่ เชื้อโรค แมลง และสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงสาบ เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงอันตรายและระดับความรุนแรงที่เป็นความเสี่ยง อันเกิดมาจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรของชุมชนกะเหรี่ยง ตำบลตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี
2. ผลการวิจัย สามารถนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำแผนงานบริหารจัดการความเสี่ยงในการใช้สารเคมีทางการเกษตรของชุมชนกะเหรี่ยง ตำบลตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ